

Många studier visar att effekten på räntan av skulden är icke-linjär i meningen att effekten av en skuldökning är större för länder med relativt hög skuldsättningsgrad. Ny forskning visar ett starkt samband mellan höga skuldnivåer (över 90 procent av BNP) och lägre ekonomisk tillväxt. En studie visar att tillväxttakten i BNP skiljer sig cirka 2 procentenheter mellan länder med låg skuldsättningsgrad (under 30 procent) och länder med hög skuldsättningsgrad (över 90 procent).⁴ Det är därför oroande att många länder förväntas nå den senare nivån under de kommande åren. Enligt den Internationella valutafonden (IMF) kan den potentiella tillväxttakten i de utvecklade länderna aggregerat minska med över en halv procent om inte skuldsättningsgraden återvänder till nivåerna innan krisen.⁵ Det finns även forskning som visar att välfärdsnivån kan minska av hög offentlig skuldsättning genom att denna skuldsättning kan vara förenad med en försvagning av växelkursen.

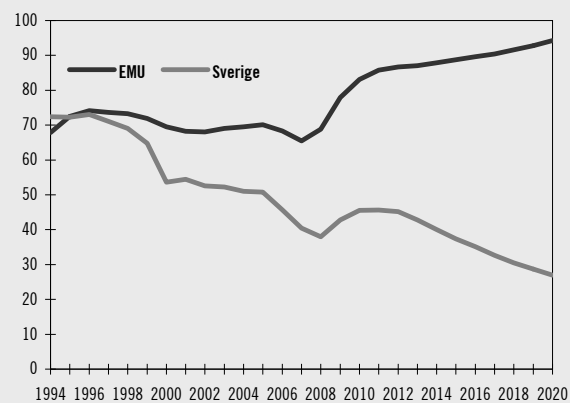
Forskningen på området visar sålunda att de skuldnivåer som många länder förväntas nå de närmaste åren riskerar att minska den långsiktiga tillväxten. Vid höga skuldnivåer ökar därtill risken för en negativ skulddynamik, vilket kan ge en okontrollerbar skuldutveckling. Skulden växer då okontrollerat till följd av att det inte finns tillräckliga intäkter för att betala räntorna och att nya lån tas för att betala ränteutgifterna, vilket i sin tur leder till behov av ytterligare lån med en allt högre ränta. Ju högre skulden och räntan är desto högre måste det primära sparandet (finansiellt sparande exklusive räntor) vara för att skulden ska stabiliseras eller minska. För de länder som har behov av konsolidering är det nödvändigt att trovärdigt redovisa hur dessa avses genomföras. Annars stiger räntorna för dessa länder och de får därmed större svårigheter att hålla skulden under kontroll.

Att minska skulderna kan minska tillväxten på kort sikt

De stora underskotten och de höga skuldnivåerna ställer krav på betydande

konsolideringar av de offentliga finanserna. IMF bedömer att det finns behov av en varaktig konsolidering på i genomsnitt 8,7 procent av BNP för de utvecklade länderna för att skulden ska ligga under 60 procent 2030 och 6,5 procent för att skuldsättningen ska återvända till nivån före krisen. Beräkningar från EU-kommissionen visar att med de konsolideringar som hittills presenterats i EMU-länderna förväntas skuldsättningsgraden vara ökande fram till 2020. För Sverige bedöms i stället bruttoskulden minska kraftigt, till under 30 procent av BNP 2020.

Diagram 1.6 Utvecklingen av den konsoliderade bruttoskulden innefattande de hittills annonserade budgetförstärkningarna, Sverige och EMU-länderna, procent av BNP

Anm. Framskrivningen baseras på planerade budgetförstärningar enligt 2010-års Konvergensprogram. Hänsyn har tagits till de förväntade ökade kostnaderna av en åldrande befolkning. Hänsyn har inte tagits till skuldutvecklingens effekt på tillväxten. Skatteintäkterna har antagits återgå till 2007 års nivåer. Källa: European Commission (2010), Public Finances in the EMU-2010.

Samtidigt som det är nödvändigt med en betydande konsolidering för att ta ned skuldnivåerna och undvika en accelererande skuld kan detta på kort sikt verka hämmande för tillväxten. Detta gäller i synnerhet om räntan redan i utgångsläget är låg och därigenom inte kan sänkas för att motverka en åtstramande finanspolitik. Det är troligt att den typ av konsolidering som krävs kommer att ha en kortsiktigt negativ effekt på tillväxten i de aktuella länderna. För länder med stora skulder kan det dock finnas s.k. omvända effekter av en konsolidering, dvs. att den ekonomiska aktiviteten ökar till följd av det ökade offentliga sparandet.⁶ Effekten på tillväxten i de länder som

from the Euro area, Economics Department Working Papers, No. 718, OECD.

⁴ Reinhart, C. and K. Rogoff (2010), Growth in a Time of Debt, American Economic Review, vol. 100(2), s. 573-578.

⁵ IMF (2010), Fiscal Monitor, Maj 2010.

⁶ Alesina, A. (2010), Fiscal adjustments: lessons from recent history, Paper prepared for the Ecofin meeting in Madrid April 15, 2010.

5 Den makroekonomiska utvecklingen

Sammanfattning

- Den svenska ekonomin fortsätter att återhämta sig efter den djupaste globala lågkonjunkturen sedan 1930-talet. Återhämtningen sker på bred front. Både produktionen och sysselsättningen har ökat i god takt under första halvåret 2010.
- En expansiv ekonomisk politik och starka offentliga finanser har bidragit till att hushållen och företagen har blivit allt mer optimistiska och såväl konsumtionen som investeringarna har tagit fart. Återhämtningen drivs också av en snabb uppgång i världshandeln, vilket leder till att svensk export ökar starkt.
- Trots en stark tillväxt under 2010 befinner sig den svenska ekonomin i en lågkonjunktur med hög arbetslöshet. Resursutnyttjandet är lågt men stiger successivt de närmaste åren till följd av en stark inhemsk efterfrågan, en förbättrad konjunktur i omvärlden och en expansiv ekonomisk politik.
- Det låga resursutnyttjandet bidrar till låga löneökningar och låg inflation de närmaste åren. Först under 2013 väntas den underliggande inflationen vara i linje med Riksbankens inflationsmål.
- Det råder stor osäkerhet om hur konjunkturen kommer att utvecklas framöver. Sammantaget bedöms riskerna för en svagare utveckling dominera, framför allt till följd av en betydande risk för en svagare utveckling i omvärlden.

I detta avsnitt redovisas prognosen för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden till och med 2014.³⁰ Dessutom analyseras två alternativa scenarier för den ekonomiska utvecklingen framöver.

Tabell 5.1 Nyckeltal

Utfall för 2009, prognos för 2010–2014
Procentuell förändring om annat ej anges

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BNP	-5,1	4,8	3,7	3,4	3,3	2,8
BNP, kalenderkorr.	-5,0	4,5	3,7	3,8	3,3	2,9
BNP-gap ¹	-5,7	-3,3	-2,5	-1,6	-1,1	-0,5
Sysselsatta ²	-2,1	1,0	1,1	1,2	1,3	1,2
Arbetade timmar ³	-2,6	1,9	1,1	1,4	1,5	1,3
Produktivitet i näringslivet ³	-3,6	2,8	2,8	2,6	1,9	1,8
Arbetslöshet ⁴	8,3	8,4	8,0	7,4	6,7	6,0
Löner ⁵	3,4	2,5	2,6	3,1	3,3	3,4
KPI ⁶	-0,3	1,2	1,5	1,9	2,4	2,6
Reporänta ⁷	0,25	1,25	2,25	3,25	3,50	3,75

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

² 15–74 år.

³ Kalenderkorrigerad.

⁴ I procent av arbetskraften, 15–74 år.

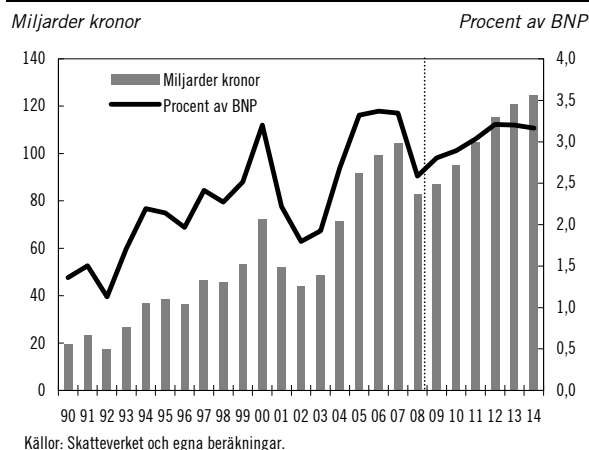
⁵ Mätt enligt konjunkturlönestatistiken.

⁶ Årsgenomsnitt.

⁷ Vid årets slut.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

³⁰ I arbetet med denna prognos har information som fanns tillgänglig till och med den 20 september 2010 beaktats. Prognosen är baserad på nu gällande regler och av regeringen föreslagna och aviserade åtgärder i denna proposition. I bilaga 2 redovisas prognosens siffermässiga innehåll i detalj.

Diagram 7.8 Skatt på företagsvinster

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Stigande statslåneränta ger högre intäkter från avkastningsskatten

Intäkterna från avkastningsskatten, som tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar, minskar mellan 2009 och 2010 till följd av att statslåneräntan fallit under 2009. Intäkterna beräknas uppgå till knappt 12 miljarder kronor 2010, vilket är ca 1 miljard kronor lägre än 2009 (se tabell 7.4). År 2011 beräknas intäkterna minska ytterligare till drygt 11 miljarder kronor.

Intäkterna från avkastningsskatten styrs i stor utsträckning av statslåneräntans utveckling, även om de också påverkas av hur priset på aktier och andra värdepapper utvecklas. Om statslåneräntan ökar med 1 procentenhet ökar intäkterna från avkastningsskatten året därpå med ca 4 miljarder kronor. En stigande statslåneränta fr.o.m. 2011 medför att intäkterna från avkastningsskatten ökar, för att 2014 uppgå till 23 miljarder kronor.

Höjd skatt på vattenkraftverk ger högre intäkter från fastighetsskatt

Intäkterna från fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift beräknas uppgå till knappt 26 miljarder kronor 2009 (se tabell 7.8). Det är knappt 2 miljarder kronor högre än 2008, varav höjda taxeringsvärden ökade intäkterna med ca 1 miljard kronor.

År 2010 beräknas intäkterna från fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift vara i stort sett oförändrade. Fastighetsskatteintäkterna ökar 2011 i huvudsak till följd av att fastighetsskatten på vattenkraftverk höjs från 2,2 till

2,8 procent. Sammanlagt uppgår intäkterna till ca 27 miljarder kronor 2011 (se tabell 7.8).

Tabell 7.8 Fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift

	Miljarder kronor						
	Utfall 2008	Prognos 2009	2010	2011	2012	2013	2014
Småhus	10,5	12,3	12,1	12,3	12,8	13,0	13,3
varav kommunal avgift	9,9	11,4	11,8	11,9	12,5	12,7	13,0
Hyreshus, bostads-lägenheter	2,9	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
varav kommunal avgift	2,6	2,7	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Hyreshus, lokaler	6,0	6,0	6,1	6,2	6,3	6,4	6,5
Industrier	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Vattenkraft	2,9	3,0	2,9	3,7	3,7	3,7	3,7
Summa	24,0	25,7	25,8	26,8	27,4	27,8	28,2

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

7.1.3 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt och punktskatter bildar tillsammans inkomsthuvudgruppen skatt på konsumtion och insatsvaror. År 2011 beräknas skatt på konsumtion och insatsvaror utgöra ca 30 procent av de totala skatteintäkterna, där mervärdesskatten och punktskatterna svarar för 21 respektive 8 procentenheter. Prognosen för skatt på konsumtion och insatsvaror redovisas i tabell 7.9.

Tabell 7.9 Skatt på konsumtion och insatsvaror

	Miljarder kronor och årlig procentuell förändring						
	Utfall 2008	Prognos 2009	2010	2011	2012	2013	2014
Skatt på konsumtion	419	423	444	456	475	495	516
Utvecklingstakt (%)	4,8	1,0	5,1	2,5	4,2	4,4	4,0
Mervärdesskatt	300	302	320	329	344	360	377
Utvecklingstakt (%)	5,4	0,5	6,2	2,8	4,6	4,7	4,6
Punktskatter	118	121	124	126	130	135	139
Utvecklingstakt (%)	3,2	2,4	2,2	1,9	3,1	3,7	2,6

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Intäkterna från mervärdesskatten kommer i huvudsak från hushållens konsumtion. Eftersom mervärdesskatten är differentierad mellan olika varu- och tjänstegrupper beror intäkterna både på den totala konsumtionen och på sammansättningen i konsumtionen. Utöver hushållens konsumtion består skattebasen för mervärdesskatten också av offentlig konsumtion samt av invester-

1000-tal kronor

5	Sveriges Domstolar	4 741 718
6	Kriminalvården	7 449 802
7	Brottsförebyggande rådet	68 931
8	Rättsmedicinalverket	312 013
9	Gentekniknämnden	4 288
10	Brottsoffermyndigheten	33 700
11	Ersättning för skador på grund av brott	89 474
12	Rättsliga biträden m.m.	1 725 657
13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	33 163
14	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	20 674
15	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	7 157
16	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	12 619
17	Domarnämnden	7 000

5	Internationell samverkan	2 001 841
----------	---------------------------------	------------------

1	Avgifter till internationella organisationer	1 448 554
2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	137 844
3	Nordiskt samarbete	13 995
4	Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	3 826
5	Inspektionen för strategiska produkter	27 312
6	Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik och nedrustning	55 757
7	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	23 787
8	Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)	13 325
9	Svenska institutet	92 551
10	Information om Sverige i utlandet	14 475
11	Samarbete inom Östersjöregionen	170 415

6	Försvaret och samhällets krisberedskap	45 306 118
----------	---	-------------------

1	Försvaret	41 339 528
1	Förbandsverksamhet och beredskap	21 175 190
2	Fredsfrämjande förbandsinsatser	2 310 834
3	Anskaffning av materiel och anläggningar	9 125 855
4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 639 196
5	Forskning och teknikutveckling	737 031
6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	24 900
7	Officersutbildning m.m.	254 548
8	Försvarets radioanstalt	723 343
9	Totalförsvarets forskningsinstitut	162 005
10	Nämnder m.m.	5 801

1000-tal kronor

23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	17 866 635
1	Skogsstyrelsen	362 563
2	Insatser för skogsbruket	223 070
3	Internationellt skogssamarbete	1 397
4	Statens veterinärmedicinska anstalt	118 047
5	Bidrag till veterinär fältverksamhet	104 617
6	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	12 933
7	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	124 349
8	Ersättningar för viltskador m.m.	47 778
9	Statens jordbruksverk	441 387
10	Bekämpande av växtsjukdomar	8 000
11	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 599 000
12	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	342 374
13	Finansiella korrigeringar m.m.	75 472
14	Fiskeriverket	84 715
15	Strukturstöd till fisket m.m.	28 000
16	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000
17	Fiskevård	12 416
18	Livsmedelsverket	205 017
19	Livsmedelsstatistik	23 287
20	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	7 356
21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	103 410
22	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 866
23	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 380 698
24	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 242 895
25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	26 830
26	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	2 616
27	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 029
28	Främjande av rennäringen m.m.	117 915
29	Sveriges lantbruksuniversitet	1 653 413
30	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	401 758
31	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427
24	Näringsliv	5 473 580
1	Näringspolitik	5 071 220
1	Verket för innovationssystem: Förvaltningskostnader	143 009
2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	1 938 133
3	Institutens strategiska kompetensmedel m.m.	468 231
4	Tillväxtverket	358 942
5	Näringslivsutveckling m.m.	641 009

Tabell 10 Hushållens ekonomi

Hushållens inkomster											
	Mdkr 2009 ¹	Procentuell förändring i fasta priser. Utfall för 2005–2009, prognos för 2010–2014.									
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Real disponibel inkomst ²		2,1	3,8	5,4	3,1	1,3	1,2	3,4	2,9	2,1	2,0
Prisindex ³	1304	1,1	1,2	1,4	2,8	1,8	1,3	0,3	1,0	1,8	2,2
Nominell disponibel inkomst	1 629	3,1	5,1	6,8	6,0	3,1	2,4	3,8	3,9	4,0	4,2
varav											
Lönesumma ⁴	1 304	3,6	5,4	6,9	5,3	0,2	2,8	3,5	4,6	4,9	4,9
Övriga faktorinkomster	196	5,0	6,7	10,1	3,0	-5,1	1,4	3,0	4,0	4,6	4,7
Räntor och utdelningar, netto ⁵	62	0,3	0,9	0,4	0,2	0,0	-0,2	1,0	0,6	0,2	0,2
Offentliga transfereringar	535	1,8	2,0	-1,2	1,6	6,2	0,5	-0,5	1,2	2,1	2,3
varav											
Pensioner	281	0,7	2,8	4,0	5,5	7,4	0,0	0,0	4,1	5,0	4,8
Sjukdom	110	3,7	0,0	-1,4	-3,1	-2,3	-6,4	-3,1	-1,3	-1,3	-0,4
Arbetsmarknad	33	-0,3	-9,0	-32,5	-20,7	53,5	15,7	-6,7	-14,9	-10,3	-11,5
Familjer och barn	56	2,8	8,7	1,9	2,0	2,1	3,9	4,2	3,8	2,3	2,4
Studier	13	2,9	5,3	-10,0	4,9	9,0	7,3	0,1	-6,0	-0,3	0,3
Övrigt	41	4,0	6,2	-0,8	3,8	1,8	3,7	1,4	-0,5	-0,6	0,0
Privata transfereringar	61	11,0	4,5	6,4	9,0	3,0	5,1	5,5	5,8	5,0	5,9
Skatter och avgifter	530	4,6	5,1	1,1	-0,4	-4,5	0,3	1,6	4,5	5,2	4,9
Hushållens sparande											
	Mdkr 2009 ¹	Andel av disponibel inkomst									
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Eget sparande	113	-0,7	0,4	2,0	5,0	6,9	3,9	3,8	3,4	2,7	2,3
Nettosparande i avtalspensioner (inklusive pps)	111	6,6	6,7	7,5	7,0	6,8	6,4	6,4	6,3	6,4	6,4
Total sparkvot ⁶	224	5,5	7,0	9,4	12,0	13,7	10,4	10,2	9,8	9,1	8,7
Finansiellt sparande	184	2,7	3,2	5,3	8,1	11,3	9,0	8,7	8,5	7,9	7,5

¹ Löpande priser.² Hushållens reala disponibla inkomst beräknas genom att den nominella inkomsten deflateras med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.³ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.⁴ Lönesumman motsvarar antalet arbetade timmar multiplicerat med timlön.⁵ Vid räntor och utdelningar anges nettobidraget i procentuell volymförändring.⁶ Total sparkvot = nettosparande inklusive sparande i avtalspensioner (inklusive premiepensionssparande) / (disponibel inkomst + nettosparande i avtalspensioner (inkl. PPS)).

Anm.: Skillnaden mellan begreppen nettosparande och finansiellt sparande är framför allt att kapitalförslitning på hushållens kapitalstock utgör en avdragspost vid beräkning av nettosparandet, medan investeringsutgifter är en avdragspost vid beräkning av det finansiella sparandet. Om nettoinvesteringarna överstiger kapitalförslitningen blir det finansiella sparandet lägre än nettosparandet.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.